

Μεταναστευτικό ρεύμα και διαπολιτισμική νοσηλευτική (Γεώργιος Καδιγιαννόπουλος, Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

/ [Πεμπτούσια](#)

Το αυξημένο μεταναστευτικό ρεύμα προς τον ελλαδικό χώρο τις τελευταίες δύο τουλάχιστον δεκαετίες προκάλεσε μεταβολές στην πληθυσμιακή σύνθεση του κοινωνικού συνόλου, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται και να μεταβάλλονται μεταξύ άλλων και οι ανάγκες στις παρεχόμενες, προς τους ασθενείς και τους συνοδούς τους, υπηρεσίες υγείας.

Αυτές οι μεταβολές δημιούργησαν την ανάγκη να παρέχονται υπηρεσίες υγείας σε ανθρώπους που χαρακτηρίζονται από ποικίλες διαφορές σε σχέση με την πλειονότητα των κατοίκων της χώρας όπως: πολιτισμικές, κουλτούρας, αξιών, πεποιθήσεων, ηθών και εθίμων, οι οποίες ήρθαν να προστεθούν στις ήδη υπάρχουσες που εμφάνιζαν στον ελλαδικό χώρο οι πληθυσμοί των ρομά στο σύνολο της χώρας και των πομάκων και μουσουλμάνων στη Θράκη.

Η ύπαρξη σημαντικού αριθμού μεταναστών σε μία χώρα, οι οποίοι προέρχονται από ποικίλα εθνικά, θρησκευτικά και πολιτιστικά περιβάλλοντα καθιστά επιτακτική, πέρα από τη διαπολιτισμική προσέγγιση της ασθένειας, την παροχή διαπολιτισμικής ιατρικής, διαπολιτισμικής νοσηλευτικής και ευρύτερα διαπολιτισμικών υπηρεσιών υγείας. Αναμφίβολα η ιατρική και η νοσηλευτική αποτελούν κορυφαίες περιπτώσεις όπου οι ασκούντες αυτά τα επαγγέλματα – λειτουργήματα καλούνται να υπερβούν φραγμούς εθνικότητας, φυλής, θρησκευματος, χρώματος, ηλικίας, φύλου, πολιτικών και κοινωνικών καταστάσεων, προκειμένου να επιτελέσουν το έργο τους[1].

Αναγκαία προϋπόθεση, προκειμένου να επιτελεστεί με επιτυχία το λειτουργήμα της παροχής ιατρικών υπηρεσιών αποτελεί η ύπαρξη ικανοποιητικής επικοινωνίας ανάμεσα στον ασθενή, στους γιατρούς και στους νοσηλευτές, η οποία αυξάνει την ικανοποίηση των ασθενών και επιφέρει επιτυχέστερη προσαρμογή στα θεραπευτικά σχήματα και καλύτερα θεραπευτικά αποτελέσματα. Για να είναι αποτελεσματική η επικοινωνία μεταξύ ασθενούς και επαγγελματιών υγείας πρέπει να διέπεται από διαπολιτισμικά στοιχεία όπως ο σεβασμός στις πολιτισμικές διαφορές και η αποδοχή των διαφορετικών πολιτισμικών τρόπων ζωής.

Παράλληλα, η αποτελεσματική επικοινωνία συνδέεται άμεσα με δεξιότητες όπως η λεκτική και η μη λεκτική επικοινωνία και η γνώση χρήσης του εθιμοτυπικού πρωτοκόλλου προσφώνησης των ονομάτων, καθώς αυτά συχνά διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων πληθυσμών, γεγονός που δύναται να δημιουργήσει σοβαρά εμπόδια

στην επικοινωνία. Ειδικότερα, η καλή χρήση της γλώσσας επιφέρει την αποτελεσματική επικοινωνία ασθενών και επαγγελματιών υγείας, καθώς περιορίζει τις παρερμηνείες και την έλλειψη κατανόησης.

Αυτή η δυσκολία δύναται να αμβλυθεί ή να εξαλειφθεί, εφόσον χρησιμοποιηθούν ως μεταφραστές είτε επαγγελματίες, είτε συγγενείς και φίλοι των ασθενών, καθώς και νοσηλευτικό προσωπικό με όμοιο πολιτισμικό υπόβαθρο. Σε κάθε περίπτωση οποιαδήποτε από τις παραπάνω επιλογές την ακολουθεί μια σειρά από πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα[2].

Το παρόν κείμενο επικεντρώνεται κυρίως στη διαπολιτισμική νοσηλευτική, καθώς η επαφή, σωματική και ψυχική, των νοσηλευτών με τους ασθενείς είναι πολύ μεγαλύτερη χρονικά και στενότερη συναισθηματικά σε σχέση με αυτή των ιατρών και των υπόλοιπων εργαζόμενων στον τομέα της παροχής υπηρεσιών υγείας. Ειδικότερα, η διαπολιτισμική νοσηλευτική εστιάζει στην ολιστική πολιτισμική φροντίδα και υγεία, αλλά και σε τρόπους συμπεριφοράς έναντι της ασθένειάς του ανθρώπου.

Χαρακτηρίζεται από το σεβασμό στις διαφορές αναφορικά με τις πολιτισμικές αξίες, τις προσωπικές αντιλήψεις και τον τρόπο ζωής αποσκοπώντας στην παροχή πολιτισμικά επαρκούς, σταθερής και συμπονετικής φροντίδας[3]. Ως επιτυχή άσκηση του λειτουργήματος του νοσηλευτή λογίζεται η παροχή ολιστικής και εξατομικευμένης φροντίδας σε ασθενείς με πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά, η οποία συνιστά μια αδιαπραγμάτευτη πραγματικότητα στις σύγχρονες κοινωνίες[4].

Τις τελευταίες δεκαετίες στο ελλαδικό και ευρωπαϊκό χώρο οι νοσηλευτές καλούνται να αντιμετωπίσουν μια σημαντική πρόκληση που συμπυκνώνεται στην

επιτυχή άσκηση του λειτουργήματός τους σε κοινωνικά σύνολα, των οποίων ο πληθυσμός χαρακτηρίζεται από την πολιτισμική, γλωσσική και θρησκευτική διαφορά και ανισότητα.

Με δεδομένο ότι τα κοινωνικά σύνολα στη σημερινή εποχή αποτελούνται από ανθρώπους με διαφορετικό φυλετικό, εθνικό, πολιτισμικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο, δημιουργείται η ανάγκη οι νοσηλευτές / τριες να γνωρίζουν τις διαφορετικές πολιτισμικές ανάγκες των ανθρώπων, ημεδαπών και αλλοδαπών, να τις κατανοούν, ώστε να συμβάλουν στην ικανοποίηση των ιατρικών τους αναγκών[5].

Άλλωστε, η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών υγείας συνδέεται άμεσα με τη γνώση και την κατανόηση των εκάστοτε πολιτισμικών χαρακτηριστικών του ασθενή, καθώς και της εθνοτικής του ταυτότητας[6].

Με τις επικρατούσες συνθήκες σε Ελλάδα και Ευρώπη η διαπολιτισμική νοσηλευτική αποτελεί αναγκαιότητα και σημαντική διάσταση της παρεχόμενης φροντίδας υγείας, γι' αυτό είναι απαραίτητο οι νοσηλευτές / τριες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και πολιτισμική επάρκεια, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις διαπολιτισμικές διαφορές των ασθενών τους και να τους παρέχουν αποτελεσματική και πολιτισμική κατάλληλη φροντίδα[7] [8] , καθώς και διασφάλιση των δικαιωμάτων τους[9].

Στο σύστημα υγείας, όπως και ευρύτερα στο κοινωνικό σύνολο, άνθρωποι που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες έρχονται αντιμέτωποι με πολιτισμικά εμπόδια, το ρατσισμό, την προκατάληψη, τη διάκριση, την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μολονότι η πολυπολιτισμικότητα στην κοινωνία συνιστά πλέον μια φυσιολογική κατάσταση.

Παράλληλα, στην πολιτισμική και γλωσσική ιδιαιτερότητα οφείλεται η αποκομιδή αρνητικών εμπειριών από την παροχή υπηρεσιών υγείας, η οποία συχνά οδηγεί τον ασθενή στην επιλογή να διακόψει την παρακολούθησή του από το γιατρό ή τη θεραπεία του και εν τέλει να οδηγηθεί στον αποκλεισμό από το σύστημα υγείας[10] [11].

Για αυτό το λόγο οι επαγγελματίες υγείας και όσοι ασχολούνται με την προαγωγή της υγείας είναι αναγκαίο να λαμβάνουν υπόψη τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τις προσωπικές αντιλήψεις και την κουλτούρα του ασθενή, προκειμένου να του παρέχουν αποτελεσματική και ποιοτική παροχή φροντίδας[12].

Συνοψίζοντας δύναται κανείς να υποστηρίξει ότι η διαπολιτισμική νοσηλευτική και η διαπολιτισμική εκπαίδευση των νοσηλευτών / τριών συνιστούν αναγκαιότητα

στη σύγχρονη εποχή για τον ελλαδικό και ευρωπαϊκό χώρο, η οποία πηγάζει από τις πολιτισμικές, εθνικές, θρησκευτικές κ.ά διαφορές που εμφανίζει ο πληθυσμός της Ελλάδας και της Ευρώπης κατά κύριο λόγο ως συνέπεια του αυξημένου μεταναστευτικού ρεύματος των τελευταίων δεκαετιών.

[1] Γερογιάννη, Γ. & Πλεξίδα, Α. (2008), Κουλτούρα και Νοσηλευτική Εκπαίδευση: Νέες προοπτικές και αναγκαιότητες στην ελληνική νοσηλευτική πραγματικότητα. *Το βήμα του Ασκληπιού*, 7 (2), σ. 113.

[2] Αποστολαρά, Π. (2013), Διαπολιτισμική Επικοινωνία. *Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης*, 6 (1), σ. 3.

[3] Leininger, M. (1997), overview and reflection of the theory of culture care and the ethnonursing research method. *Journal of Transcultural Nursing*, 8 (2), pp 32-51.

[4] Tuohy, D., McCarthy, J., Cassidy, I., & Graham, M.M. (2008), Educational needs of nurses when nursing people of a different culture in Ireland. *International Nursing Review*, 55 (2), pp 164-170.

[5] Γερογιάννη, Γ. & Πλεξίδα, Α. (2008), Κουλτούρα και Νοσηλευτική Εκπαίδευση: Νέες προοπτικές και αναγκαιότητες στην ελληνική νοσηλευτική πραγματικότητα. *Το βήμα του Ασκληπιού*, 7 (2), σ.σ. 113-119.

[6] Αθανασοπούλου, Μ. & Χριστοδούλου, Μ. (2011), Διαπολιτισμική προσέγγιση οικογενειών με διαφορετική κουλτούρα από τους επαγγελματίες υγείας. *Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης*, 4 (3), σ. 62.

[7] Κούτα, Χ. (2007), Υγεία και κουλτούρα. *Νοσηλευτική*, 46 (2), σ. 179.

[8] Maier-Lorentz, M. M. (2008), Transcultural nursing: its importance in nursing practice. *Journal of Cultural Diversity*, 15 (1), pp 37-43.

[9] Ζυγά, Σ. (2010), *Εισαγωγή στη Νοσηλευτική*. Αθήνα: Βήτα.

[10] Papadopoulos, I. (2002), Meeting healthcare needs in culturally diverse societies. In: Daly J, Speedy S, Jackson D, Darbyshire P (eds.), *Contexts of nursing. An introduction*. UK Blackwell, pp 196-208.

[11] Papadopolow, I., Καλοκαιρινού, Α. & Κούτα, Χ. (2011), *Διαπολιτισμική Νοσηλευτική και Πολιτισμική Επάρκεια για Επαγγελματίες Υγείας*. Αθήνα: Πασχαλίδης.

[12] Κούτα, Χ. (2007), Υγεία και κουλτούρα. *Νοσηλευτική*, 46 (2), σ.σ. 179.